
МЕТОДОЛОГІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378.3.016

DOI 10.31654/2663-4902-2025-PP-2-9-17

Вдовенко І.

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки,
початкової освіти, психології та менеджменту
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
vis1968@ukr.net
orcid.org/0000-0001-9047-7213

Вдовенко О.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
vl1941@ukr.net
orcid.org/0000-0001-7183-2072

**МОТИВ, ЯК РУШІЙНА СИЛА ОПАНУВАННЯ
МАЙБУТНЬОЮ ПРОФЕСІЄЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

Стаття присвячена проблемі мотиву та мотивації в опануванні майбутньою професією здобувачів освіти. Аналіз сучасної ситуації у вищій освіті дозволяє дійти висновку, що професійна школа, яка об'єднує заклади вищої освіти всіх рівнів, має зробити крок до розв'язання складних сучасних протиріч.

Проаналізовано дослідження у формуванні позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності у закладах вищої освіти. Наголошено на тому, що пройти всі перешкоди у здобуванні майбутньої професії здобувачами освіти без сталої позитивної мотивації стає неможливим.

В статті підкреслено, що посилилось розуміння психологами та педагогами ролі позитивного ставлення до навчання у забезпеченні успішного оволодіння знаннями та вміннями. При цьому виявлено, що висока позитивна мотивованість може відігравати роль компенсуючого фактору у випадку тих проблем, які наявні у вищій освіті України.

У статті висвітленні рушійні сили, мотиви та потреби здобувачів вищої освіти для ефективної навчальної діяльності у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Розкрито особливості зовнішньої та внутрішньої мотивації. Розкрито три рівні готовності до служби в силових структурах України залежно від сили і характеру прояву мотивації. Проаналізовано групи мотивів: патріотичні, економічні, психологічні та інші. Дослідження показало, який мотив до навчання є домінуючим серед здобувачів вищої освіти із специфічними умовами навчання. Досліджено, що опанування майбутньою професією залежить не тільки від матеріальних стимулів, але і нематеріальних мотивів (самоповага, визнання з сторони оточуючих, моральне задоволення соціальним статусом, професійна гордість).

На основі узагальнення педагогічної теорії та практичного досвіду підготовки здобувачів вищої освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами

навчання розкрито важливість мотивації навчальної діяльності та досліджено складові частини мотиву навчання.

Ключові слова: мотив, мотивація, потреба, стадії мотивації, рівні мотивації, позитивна мотивованість, курсант, здобувач вищої освіти.

Постановка проблеми. Можна назвати аксіомою твердження, що основним завданням закладів вищої освіти є підготовка висококваліфікованих фахівців для країни. Стан справ у галузі освіти нашої країни, темпи та глибина перетворень не повною мірою задовольняють потреби особистості, суспільства й держави в цілому.

Аналіз сучасної соціокультурної ситуації дозволяє дійти висновку, що професійна школа, яка об'єднує заклади вищої освіти всіх рівнів, має зробити крок до розв'язання складних сучасних протиріч.

Вища освіта в Україні мала раніше і має на сьогоднішній день багато проблем і викликів: недостатнє фінансування, відсутність обладнання й баз для практики, відтік кадрів, студентів чи потенційних абітурієнтів за кордон, застарілість матеріально-технічного забезпечення, відірваність спеціальностей від потреб сучасного ринку праці.

Після початку повномасштабної збройної агресії ситуація у вищій освіті України ще більше ускладнилася. Освітній процес тимчасово було призупинено, увесь цей час зазнають руйнувань будівлі українських закладів освіти, велика кількість закладів вищої освіти була переміщена або переміщується в межах України, учасники освітнього процесу опинилися в різних умовах, часто за межами України або в регіонах подалі від зони бойових дій; дехто продовжує перебувати на тимчасово окупованих територіях. Все це змусило адаптувати освітній процес до низки нових умов [3].

Глобалізація, зміна технологій, перехід до інформаційно-технологічного суспільства, зростання ролі штучного інтелекту, інші властиві сучасній цивілізації риси зумовлюють новий виток розвитку людини-фахівця за період професійної підготовки.

Пройти всі перешкоди у здобуванні майбутньої професії здобувачами освіти без сталої позитивної мотивації стає майже неможливим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасне педагогічне бачення професійного становлення в освіті на засадах ціннісних орієнтацій навчально-виховного процесу значною мірою ґрунтується на досягненнях педагогічної теорії (Г. Балл, І. Бех, О. Біда, С. Гончаренко, М. Гриньова, І. Зязюн, А. Іванченко, В. Кремень, Н. Кузьміна, В. Моляко, А. Реан, В. Рибалка, А. Сбруєва, С. Сисоєва, М. Солдатенков, М. Ярмаченко та ін.).

У сучасних дослідженнях висвітлено різні сторони проблеми формування позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності у закладах вищої освіти (Г. Мухіна, А. Мечніков, С. Бобровицька), виявлено динаміку змін мотивів на різних курсах (Н. Бордовська, А. Реан, П. Якобсон), виділені умови, які сприяють формуванню у студентів позитивної мотивації до навчально-пізнавальної діяльності (Н. Волков, С. Занюк).

Дослідження Л. Помиткіної відносно мотивації до навчання та професійної діяльності особистості показали, що студенти 1–3 курсів не мають достатньої впевненості щодо професійного вибору, не володіють навичками професійного та особистісного зростання належним чином [10].

Написання абітурієнтами мотиваційного листа це один із кроків до усвідомлення майбутнім здобувачем освіти, а що собою являє очікувана професія і навіщо вона йому.

В останні роки посилилось розуміння психологами та педагогами ролі позитивного ставлення до навчання у забезпеченні успішного оволодіння знаннями та уміннями. При цьому виявлено, що висока позитивна мотивованість може відігравати

роль компенсуючого фактору у випадку наявності проблем, що вище описані у даній статті.

Формування мети статті. З огляду на вищезазначене, метою статті є визначення дійсних мотивів вступу у заклад вищої освіти абітурієнтів. А актуальність дослідження зумовили тему публікації, а саме «Мотив, як рушійна сила опанування майбутньою професією здобувачів освіти».

Виклад основного матеріалу. Особливе місце в загальнодержавній системі освіти України займають заклади вищої освіти, які мають, насамперед, працювати на перспективу розвитку суспільства. Академік В. П. Андрущенко наголошує, що вища школа покликана формувати інтелект нації, від цього залежить її майбутнє [1].

Система освіти суспільства має відповідати його стратегічним завданням. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні підкреслено те, що освіта має стати стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [15].

В основі будь-якої цілеспрямованої діяльності лежить мотив. Мотив в психології розглядається як стимул діяльності людини, то заради чого ця діяльність відбувається. Психологи сходяться на думці, що мотив – внутрішнє усвідомлене спонукання, що відбиває готовність людини до активності. А до активності в свою чергу спонукає усвідомлена потреба. Таким чином, мотив визначається як властивість особистості, як спонукання і як потреба. На думку Луценко О. В., мотив – складне психологічне інтегральне утворення, що спонукає людину до свідомих дій і вчинків і служить для них підставою [7].

На думку Н. Іванової, складниками процесу мотивації особистості фахівця є: потреби, мотиви, мета, дії, спрямовані на активізацію професійної діяльності. Нею розглядається «мотивація як процес формування мотиву, що починається з потреби, яка, усвідомившись, стає мотивом, а мета – реалізацією цього мотиву. Мотиваційна сфера складається з багатьох мотивацій, а кожна мотивація – з мотивів» [5, с. 21–24].

Науковці О. Бондарчук і Л. Карамушка, досліджуючи особливості мотивів професійної діяльності особистості, ранжували їх таким чином: соціальні, престижні, прагматичні, власне професійні та мотиви особистісного і професійного самовдосконалення. За результатами дослідження за методикою О. Бондарчук і Л. Карамушки виявлено, що найбільш значущими для фахівців із соціальної роботи, є: престижні мотиви та соціальні, а прагматичні і власне професійні мотиви найменше розвинуті у фахівців [2].

Отримані результати свідчать, на нашу думку, про певну невідповідність мотивації фахівців меті і завданням професійної діяльності. Мотив є продуктом мотивації. На дії і вчинки людини в значній мірі впливає мотивація поведінки, сукупність мотивів і внутрішнє спонукання.

У педагогічному словнику мотив трактується як спонукальна причина дій і вчинків людини (те, що штовхає до дії). Основою мотиву діяльності людини є її різноманітні потреби [4].

У цьому ж педагогічному словнику за редакцією С. У. Гончаренка визначено мотивацію, як систему мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки [4].

Нами мотив розглядається, як внутрішнє спонукання здобувача освіти, що навчається у закладі вищої освіти, до постановки мети і до дій, вчинків для досягнення цієї мети, пов'язане із задоволенням професійних потреб. Серед мотивів виступають потяги і бажання, уявлення та ідеї, почуття і переживання, ідеали і переконання, що виражають різні духовні і матеріальні потреби людини з переважанням якоїсь певної спрямованості.

Динамічні характеристики мотивів проявляються в: а) силі мотивів; б) емоційній забарвленості; в) тривалості мотиву. Поряд з мотивами важливим елементом мотиваційної сфери є цілі, які забезпечують реалізацію мотивів.

Більшість психологів погоджується з виділенням двох типів мотивації і відповідних їм двох типів поведінки: 1) зовнішньої мотивації і відповідно зовнішньо мотивованої поведінки; 2) внутрішньої мотивації і відповідно внутрішньо мотивованої поведінки [7].

Зовнішня мотивація – поняття для опису детермінації поведінки в тих випадках, коли фактори, які її ініціюють і регулюють, перебувають поза «Я-особистості», або поза поведінкою. Як тільки ініціюючий та регулюючий фактори стають зовнішніми, як вся мотивація набуває характеру зовнішньої. Наприклад, студент почав отримувати більш високі бали на заняттях після того, як батьки пообіцяли йому новий престижний смартфон. Навчальна діяльність студента в цьому випадку – зовнішньо мотивована поведінка, тому що спрямованість на заняття та інтенсивність (в даному випадку – сумлінність) задаються зовнішнім щодо навчання фактором: очікуванням обіцяного телефону.

Загальновизнаним є положення, що зовнішня мотивація ґрунтується, перш за все, на винагородах, заохоченнях, покараннях або інших видах зовнішньої стимуляції, які ініціюють і спрямовують бажану або гальмують небажану поведінку.

Внутрішня мотивація – поняття, що описує такий тип детермінації поведінки, коли ініціюючі та регулюючі її фактори локалізуються всередині особистісного «Я» і безпосередньо стосуються змісту самої поведінки. Так, на думку Е. Десі, внутрішньо мотивовані індивіди не мають інших заохочень, крім самої активності. Люди захоплюються цією діяльністю заради неї самої, а не для досягнення яких-небудь зовнішніх винагород. Така діяльність є самоціллю, а не засобом для досягнення якоїсь іншої цілі [13].

Для пояснення такого типу мотивації було створено багато теорій: теорія компетентності і мотивації ефективністю [2], теорії оптимальності активації і стимуляції [14], теорія особистісної причинності [15], теорія самодетермінації, теорія «поток» [6].

Навчання, як і будь-яка інша діяльність, здійснюється під впливом певних стимулів, спонукань, що постають у ролі рушійних сил навчальної активності здобувача освіти. Такими спонукальними стимулами є потреби, інтереси, переконання, ідеали, уявлення людини про себе, ціннісні орієнтації та ін. Вони утворюють мотивацію (або мотиваційну сферу) навчальної діяльності.

Мотивація здобувача освіти є видовим поняттям щодо мотивації людини. Вона складає лише частину мотиваційної сфери індивіда – ту, яка формується на певному етапі життя і пов'язана з певним місцем у системі суспільних стосунків. Головне, що відрізняє один вид мотивації від іншого, полягає в різниці «соціальної ситуації розвитку» (Л. Виготський), у якій вона формується.

На Чернігівщині було проведено опитування, щодо професійної орієнтації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти, в якому взяли участь 796 учнів 8–11 класів. На питання «Що мотивує школярів, коли вони обирають, де продовжити навчання?» На це запитання опитані відповіли таким чином: а) престижність майбутньої професії – це відповідь 65% учнів; б) обізнаність у перевагах та недоліках навчання – так відповіли майже 50% учнів, в) престижність закладу – так відповіли 33% учнів, г) вплив батьків – так відповіли 20% учнів, д) думка друзів – важлива для 10% випускників [11]. Результати опитування показали орієнтацію абітурієнтів на майбутню професію, на соціально сформований образ професії.

Наші дослідження, що були проведені в 2022-2023 навчальному році на базі Пенітенціарної академії України серед курсантів 1-го і 2-го курсів (107 чоловік) показали, що переважна більшість мають високий (39,25%) та середній (46,95%) рівень мотиваційної готовності до служби у рядах силових структур України. Проте у 13,08% респондентів виявлено низький рівень установок на службу в рядах силових

структур України. Це проявляється у зміні пріоритетів, розчаруванні, важкістю несенням служби, непевністю у завтрашньому майбутньому самих силових структур і так далі.

Дослідження показали, що значну роль у мотивах опанування майбутньою професією курсантами у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання відіграє відношення до служби у рядах силових структур України.

Залежно від сили і характеру прояву мотиваційної готовності до служби в силових структурах України – вчені виділяють три рівні:

1. Високий рівень, який характеризується яскраво вираженою потребою в військово-професійному самовдосконаленні, переважанням соціальної ініціативи і творчої діяльності, що сприяють ефективному вирішенні навчально-бойових завдань, а також стійкою установкою на службу в рядах силових структур України.

2. Середній рівень, що відрізняється такою мотиваційно-ціннісною структурою, в якій військово-корпоративні цінності не є головними, визначальними в діяльності військовослужбовця.

3. Низький рівень, який характеризується досить слабким проявом або відсутністю в системі ціннісних орієнтацій і установок на службу в рядах силових структур України [12].

Курсанти визначають важливість різних мотивів у їх опануванні професією. Після опрацювання кількох методик ми прийшли до висновку, що можна виділити панівну групу мотивів у відповідях здобувачів освіти.

Патріотичні мотиви відіграють найбільшу роль у мотивації здобування освіти і подальшої служби у лавах силових структур України (50,5%). Це як в загальному любов до Батьківщини так і «природний» патріотизм, що проявляється у прив'язаності до свого знайомого (родини, міста, професії батьків). В переважній більшості абітурієнти отримують направлення від певних установ ДКВС України і потім після закінчення навчання повертаються туди ж на роботу.

Економічні мотиви відіграють значну роль (27,88%) у мотивації опанування професією (гідна заробітна плата, прогнозованість професійного росту, впевненість у державному забезпеченні, зайняти гідне місце у суспільстві з набором відповідних атрибутів).

Поряд з економічними мотивами суттєве значення мають психологічні мотиви (9,35%) (самоповага, визнання з сторони оточуючих членів колективу, моральне задоволення соціальним статусом та ін.).

Крім того, необхідно враховувати і той факт, що рисою мотиву, як провідної складової спонукань людської діяльності і професійного вибору є усвідомлене прийняття рішення, спрямованого на реалізацію мети цієї діяльності.

Мотивація навчання курсантів – це система мотивів, які спонукають людину оволодівати знаннями, способами пізнання, свідомо ставитись до навчання, бути активним в навчальній діяльності.

Для вирішення зазначених задач застосовуються різні методи мотивації. З підвищенням ролі людського чинника з'явилися психологічні методи мотивації. У основі цих методів лежить твердження, що основним чинником, що мотивує, є не тільки матеріальні стимули, але і нематеріальні мотиви, такі, як самоповага, визнання з сторони оточуючих, моральне задоволення соціальним статусом, професійна гордість. Такі методи мотивації базуються на вивченні потреб людини, тобто усвідомленого відчуття нестачі в чому-небудь.

Отже, вирішальну роль у навчальному процесі відіграє навчальна мотивація, яка найбільше залежить від організації цього процесу, від якості навчальних матеріалів, майстерності викладача і багатьох інших чинників [12].

У навчальних групах 1-го та 2-го курсу Пенітенціарної академії України у 2022-2023 навчальному році було проведено опитування серед курсантів (всього 107

чоловік), в ході якого з 16-ти запитань необхідно було вибрати декілька, які повністю описують мотив до навчання. Пропонований список містить наступні мотиви:

1. Стати висококваліфікованим фахівцем.
2. Отримати диплом.
3. Успішно продовжити навчання на подальших курсах.
4. Успішно вчитися, скласти іспити на «добре» і «відмінно».
5. Постійно отримувати стипендію.
6. Придбати глибокі і міцні знання.
7. Бути постійно готовим до чергових занять.
8. Не запускати вивчення предметів навчального циклу.
9. Не відставати від однокурсників.
10. Забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності.
11. Виконувати педагогічні вимоги.
12. Досягти поваги викладачів.
13. Бути прикладом для однокурсників.
14. Домогтися схвалення батьків і оточуючих.
15. Уникнути засудження та покарання за погане навчання.
16. Отримати інтелектуальне задоволення.

Після математичного обробітку було виділено п'ять основних мотивів в такій послідовності: 1. Успішно вчитися, скласти іспити на «добре» і «відмінно». 2. Отримати диплом. 3. Забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності. 4. Придбати глибокі і міцні знання 5. Не відставати від однокурсників.

Домінуючим мотивом серед курсантів 1-го та 2-го курсів є мотив «Успішно вчитися, скласти іспити на «добре» і «відмінно». Разом з мотивом «Отримати диплом», що посідає друге місце в ієрархії мотивів, складає 75,7% відповідей. Мотив «Придбати глибокі і міцні знання», що займає лише 4-те місце значно відстає у відсотках (7,48%). Гарні оцінки для здобувачів вищої освіти не є еквівалентом відмінних знань, а служать метою для отримання матеріального забезпечення і «хорошого» диплома.

Простеживши по аналогії з інших досліджень, послідовність мотивів, можна зробити висновок, що здобувачі освіти асоціюють отримання диплома (а саме диплом з гарними оцінками) з успішністю майбутньої професійної діяльності.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже на курсанта, що навчається у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання впливають як пізнавальні, так і соціальні мотиви. До змістових характеристик мотиву належить наявність або відсутність особистісного смислу навчання; дієвість мотиву, яка виявляється в реальному впливові на процес навчання; самостійність у виникненні й функціонуванні мотиву; місце мотиву в структурі мотиваційної сфери, його домінуюча або другорядна роль; рівень усвідомлення мотиву, який спонукає діяльність і разом з тим може достатньою мірою не усвідомлюватися курсантом на початковому етапі навчання.

В ході проведеного нами дослідження виявлені курсанти з різним рівнем мотивації. Виявивши вихідний рівень розвитку мотивації, в подальшому ми можемо спрогнозувати опанування ними навчальної програми. Серед курсантів 1-го і 2-го курсів (107 чоловік) показали, що переважна більшість мають високий (39,25%) та середній (46,95%) рівень мотиваційної готовності до служби у рядах силових структур України. Проте у 13,08% респондентів виявлено низький рівень установок на службу в рядах силових структур України.

Вивчаючи розумову роботу особистості в процесі навчальної діяльності, дійшли до висновку, що курсант може опанувати певною кількістю знань в достатній мірі, але при цьому не прагнути до пізнання нового, не прагнути пов'язати теорію з практикою і не проявляє позитивного емоційно-вольового ставлення до набуття знань. Домінуючим мотивом серед курсантів 1-го та 2-го курсів є мотив «Успішно вчитися, скласти

іспити на «добре» і «відмінно» та мотив «Отримати диплом», що посідає друге місце в ієрархії мотивів. Їх сума разом складає 75,7% відповідей серед опитаних.

Позитивне ставлення до навчання, позитивне ставлення до майбутньої професійної діяльності, позитивне орієнтування на роботу в силових структурах України, є запорукою до прагнення стати професіоналом своєї справи. Зародження активності має відбуватися в свідомості курсанта. Величезне значення в цих умовах грає його внутрішня позиція, прагнення до оволодіння знаннями за власною ініціативою.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку є розробки моделі стимулювання навчальної діяльності курсантів через переважаючий для них мотив.

Література

1. Андрущенко В.П. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть. *Вища освіта України*. 2001. № 1. С 11-17.
2. Бондарчук О.І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності: монографія. Київ : Наук, світ, 2008. 318 с.
3. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 375с.
5. Іванова Н. Мотивація фахівця до професійної діяльності: поняття, зміст та функції. *Вісник Київського нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2016. Вип. 1. С. 21-24.
6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
7. Луценко О.В. Мотивація, як основа свідомого ставлення здобувачів вищої освіти до навчальної діяльності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: Педагогічні науки*. 2009, Вип. 2(84) С. 71-77.
8. Мірошніченко О. А. Види мотивації особистості до професійної діяльності. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2016. № 25. С. 87-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2016_25_17. (date of access: 24.12.2024).
9. Національна доктрина розвитку освіти. *Освіта України*. 2002. 23 квітня.
10. Помиткіна Л. В. Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень: монографія. Київ : Кафедра, 2013. 381 с.
11. Приступа К. Педагоги схилиються, що важлива думка батьків, а діти вказують на престижність професії, – опитування на Чернігівщині. URL: <https://suspiine.media/chemihiv/751411-pedagogi-shilautsa-so-vazлива-dumka-batkiv-a-diti-vkazuut-na-prestiznist-profesii-opituvanna-na-cernigivsinii/> (date of access: 24.12.2024).
12. Ягупов В. Ціннісно-мотиваційний компонент професійної компетентності фахівців: методологічний аспект. *Вісник Національного університету оборони України*. №70(6), С. 207–219. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-70-6-207-219>. (date of access: 20.12.2024).
13. Deci E. L. Self-determination and intrinsic motivation in human behavior / E. L. Deci, R. M. Ryan. N.Y. : Plenum, 2005.
14. Cross J. Why corporate training is broken and how to fix it? / J. Cross. – GoToTraining, CITRIX. 2012. 21 p. URL: <http://news.citrixonline.com/wp-content/uploads/2012/>.
15. Lipman M. Thinking in Education. Cambridge / M. Lipman // The reflective model of educational practice. N. Y., 1991. P. 7–25.

References

1. Andrushchenko V.P. Osnovni tendentsii rozvytku vyshchoi osvity na rubezhi stolit [Main trends in the development of higher education at the turn of the century]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher education in Ukraine*. 2001. № 1. S 11-17. [in Ukrainian].
2. Bondarchuk O.I. Sotsialno-psykholohichni osnovy osobystisnoho rozvytku kerivnykiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv u profesiinii diialnosti

- [Socio-psychological principles of personal development of primary school principals in professional activities]: monohrafiia. Kyiv : Nauk, svit, 2008. 318 s. [in Ukrainian].
3. Vyshcha osvita v Ukraini: zminy cherez viinu: analitychnyi zvit [Higher education in Ukraine: changes through crime: analytical development]: / Ye. Nikolaiev, H. Rii, I. Shemelynets. Kyiv: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka, 2023. 94 s. [in Ukrainian].
4. 9. Honcharenko S.U. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv : Lybid, 1997. 375s. [in Ukrainian].
5. Ivanova N. Motyvatsiia fakhivtsia do profesiinoi diialnosti: poniattia, zmist ta funktsii [Motivation of a specialist for professional activity: concept, content and functions]. *Visnyk Kyivskoho nats. un-tu im. Tarasa Shevchenka. Viiskovo-spetsialni nauky – Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Military and Special Sciences*. 2016. Vyp. 1. S. 21-24. [in Ukrainian].
6. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovy dosvid ta ukrainski perspektyvy [Competency-based approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects] / Pid zah. red. O. V. Ovcharuk. Kyiv : K.I.S., 2004. 112 s. [in Ukrainian].
7. 13. Lutsenko O.V. Motyvatsiia, yak osnova svidomoho stavlennia zdobuvachiv vyshchoi osvity do navchalnoi diialnost [Motivation as the basis of a conscious attitude of higher education students to educational activity]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka.: Pedahohichni nauky – Bulletin of the Ivan Franko Zhytomyr State University.: Pedagogical Sciences*. 2009, Vypusk 2 (84) S. 71-77. [in Ukrainian].
8. Miroshnychenko O. A. Vydy motyvatsii osobystosti do profesiinoi diialnosti [Types of individual motivation for professional activity]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika – Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy*. 2016. № 25. S. 87-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2016_25_17. (date of access: 24.12.2024). [in Ukrainian].
9. 15. Natsionalna doktryna rozvytku osvity [National Doctrine of Educational Development]. *Osvita Ukrainy – Education of Ukraine*. 2002. 23 kvitnia. [in Ukrainian].
6. 20. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovy dosvid ta ukrainski perspektyvy / Pid zah. red. O. V. Ovcharuk. Kyiv : K.I.S., 2004. 112 s. [in Ukrainian].
10. 21. Pomytkina L. V. Psykholohiia pryiniattia osobystistiu stratehichnykh zhyttievykh rishen [Psychology of making strategic life decisions by an individual] : monohrafiia. Kyiv : Kafedra, 2013. 381 s. [in Ukrainian].
11. Prystupa K. Pedahohy skhylaiutsia, shcho vazhlyva dumka batkiv, a dity vkazuiut na prestyzhnist profesii, – opytuvannia na Chernihivshchyni [Teachers tend to believe that parents' opinions are important, while children point to the prestige of the profession, - a survey in the Chernihiv region]. URL: <https://suspilne.media/chernihiv/751411-pedagogi-shilautsa-so-vazhliva-dumka-batkiv-a-diti-vkazuut-na-prestizhnist-profesii-opytuvanna-na-chemigivsinii/> (date of access: 24.12.2024). [in Ukrainian].
12. Yahupov V. Tsinnisno-motyvatsiinyi komponent profesiinoi kompetentnosti fakhivtsiv: metodolohichnyi aspekt [Value-motivational component of professional competence of specialists: methodological aspect]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National Defense University of Ukraine*. №70(6), S. 207–219. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-70-6-207-219>. (date of access: 20.12.2024). [in Ukrainian].
13. 25. Deci E. L. Self-determination and intrinsic motivation in human behavior. N.Y. : Plenum, 2005. [in English].
14. 26. Cross J. Why corporate training is broken and how to fix it? / J. Cross. – GoToTraining, CITRIX. 2012. 21 p. URL: <http://news.citrixonline.com/wp-content/uploads/2012/>. [in English].
15. 27. Lipman M. Thinking in Education. Cambridge / M. Lipman // The reflective model of educational practice. N. Y., 1991. P. 7–25. [in English].

Vdovenko I.

Doctor of Pedagogical Sciences,
professor of the department of pedagogy,
primary education, psychology and management
Nijinsky state Mykola Gogol University
vis1968@ukr.net
0000-0001-9047-7213

Vdovenko O.

PhD in Pedagogical Sciences,
Associate professor of Department
of vocational education and life safety,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
vl1941@ukr.net
0000-0001-7183-2072

**MOTIVE AS A DRIVING FORCE FOR STUDYING THE FUTURE PROFESSION
BY STUDENTS**

The article is devoted to the problem of motive and motivation in studying the future profession of students. The analysis of the current situation in higher education leads to the conclusion that a professional school that unites higher education institutions of all levels should take a step towards resolving complex contemporary contradictions.

The research on the formation of positive motivation for studying and cognitive activity in higher education institutions is analyzed. It is emphasized that it becomes impossible for students to overcome all obstacles in acquiring a future profession without a stable positive motivation.

The article emphasizes that psychologists and educators have increased their understanding of the role of a positive attitude to studying in ensuring the successful acquisition of knowledge and skills. It is found that high positive motivation can play the role of a compensating factor in the case of the problems that exist in higher education in Ukraine.

The article highlights the driving forces, motives and needs of higher education students for effective studying activities in higher education institutions with specific studying conditions. The features of external and internal motivation are revealed.

Three levels of readiness to serve in the law enforcement agencies of Ukraine are revealed, depending on the strength and nature of the motivation. The groups of motives are analyzed: patriotic, economic, psychological and others. The study has shown which motive to study is dominant among higher education students with specific studying conditions.

It has been shown that studying a future profession depends not only on material incentives but also on non-material motives (self-respect, recognition by others, moral satisfaction with social status, professional pride).

On the basis of generalization of pedagogical theory and practical experience of training higher education students in higher education institutions with specific studying conditions, the importance of motivation of studying activities is revealed and the components of the studying motive are investigated.

Key words: motive, motivation, need, stages of motivation, levels of motivation, positive motivation, cadet, higher education student.